

УДК 373.5.064.1

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З БАТЬКАМИ УЧНІВ-ПІДЛІТКІВ

Єрмак Ю.І., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри педагогіки й педагогічної майстерності
*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

У статті порушенено проблему пошуку нових шляхів організації педагогічної взаємодії класного керівника з батьками учнів-підлітків. Здійснено спробу довести, що робота з батьками – один із найскладніших напрямів у професійній діяльності класного керівника, адже сімейне виховання, взаємодія батьків зі школою є багатокомпонентним явищем, і важливе місце в правильній взаємодії, спільному виховному процесі займає саме школа та розроблені методи взаємодії класного керівника з батьківською громадськістю.

Ключові слова: класний керівник, педагогічна взаємодія, батьки, клас, батьківські збори, підлітковий вік.

В статье затронута проблема поиска новых путей организации педагогического взаимодействия классного руководителя с родителями учеников-подростков. Предпринята попытка доказать, что работа с родителями – одно из самых сложных направлений в профессиональной деятельности классного руководителя, ведь семейное воспитание, взаимодействие родителей со школой является многофункциональным явлением, и важное место в правильном взаимодействии, совместном воспитательном процессе занимает именно школа и разработанные методы взаимодействия классного руководителя с родительской общественностью.

Ключевые слова: классный руководитель, педагогическое взаимодействие, родители, класс, родительское собрание, подростковый возраст.

Yermak Yu.I. ORGANIZATION OF PEDAGOGICAL INTERACTION OF A CLIENT LEADER WITH PARENTS OF TEACHERS-EARLY

The problem we are looking at in this publication is extremely relevant, because the modern school requires a radical rethinking of the whole system of education, updating the content, forms and methods of spiritual development of the individual on the basis of humanization of the student's life. By defining the school as a leading link in the upbringing of children and young people, it should be noted that without partnership with the family, the efficiency of education will be low. Because it is in the family that creates the conditions for the development and socialization of the child, the mastery of her spiritual and moral values.

What forms and methods of working with parents can be used by a class teacher?

Parental collections. The topics of classroom parenting should be diverse and address all important issues of parenting and teaching of children.

Studying the families of pupils allows each classroom teacher to better understand the children and their parents, to understand the lifestyle of families, to get acquainted with the home conditions of the child's personality development.

Pedagogical education of parents (their participation in parents' general education) is planned in accordance with the age-specific characteristics of students, the formation of a data bank on the family and the family education of children, the goals and objectives of the educational process, specific problems that arise during the joint activities of teachers and parents.

Key words: class teacher, pedagogical interaction, parents, class, parenting, adolescence.

Тільки разом із батьками,
спільними зусиллями
вчителі можуть дати дітям
велике людське щастя.
В.О. Сухомлинський

Постановка проблеми. Основи взаємодії педагогів із батьками сформульовані ще Василем Олександровичем Сухомлинським: «Якомога менше викликів до школи батьків для моральних нотацій дітям, для лякання дітей батьківською «сильною рукою», для попередження про небезпеку,

«якщо й далі так буде продовжуватись», і якомога більше такого спілкування дітей із батьками, що приносить радість матерям і батькам. Усе, що в дитини в голові, душі, у зошиті, щоденнику, – усе це ми повинні розглядати з погляду взаємин дітей і батьків, і зовсім неприпустимо, щоб дитина приносила матері та батьку одні застручення – це виродливе виховання» [3]. У контексті піднятості нами проблеми цей вислів надзвичайно актуальній, адже сучасна школа вимагає докорінного переосмислення всієї системи виховання, оновлення

змісту, форм і методів духовного становлення особистості на основі гуманізації життєдіяльності учня. Визначаючи школу провідною ланкою виховання учнівської молоді, варто зазначити, що без партнерства із сім'єю ефективність виховання буде низькою, тому що саме в родині створюються умови для розвитку й соціалізації дитини, опанування нею фундаментальних моральних цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема взаємодії класного керівника й батьківської громадськості до 80-х років ХХ ст. залишалася малодослідженою, а в останні роки її визначають як одну з найбільш актуальних. Розв'язання цієї проблеми започатковане такими вченими, як Т. Бащинська, О. Савченко, В. Тименко. Основні теоретичні та наукові напрями проблеми життєдіяльності сучасної сім'ї відображені в працях Л. Виготського, А. Макаренка, В. Сухомлинського, М. Шилової й ін.

Аналіз психолого-педагогічної літератури підтверджує, що взаємодія класного керівника з батьками досліжується як процес спільної діяльності, який ґрунтуються на погодженні мети, форм, методів сімейного виховання з вихованням у навчальному закладі.

Розглядаючи виховну діяльність класного керівника, спробуємо проаналізувати, яким чином відбувається організація педагогічної взаємодії класного керівника з батьками учнів-підлітків в умовах сучасного загальноосвітнього навчального закладу.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сутності діяльності, головних функцій класного керівника в контексті його взаємодії з батьками школярів-підлітків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організація роботи з батьками в освітньому закладі є багатоаспектною й має значні педагогічні можливості. Її успіх значною мірою залежить від особистості й авторитету педагога, його професійності, високих моральних, людських якостей, уміння спілкуватися з батьками, колегами, дітьми. Класний керівник – це педагогічний працівник, який здійснює професійну діяльність із учнівським колективом, їх батьками, організацію та проведення позаурочної та культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників навчально-виховного процесу в створенні належних умов для виконання завдань навчання й виховання, самореалізації та розвитку учнів (вихованців), їх соціального захисту. Відповідно до Положення про класного керівника навчального закладу системи середньої освіти класний керівник координує виховну роботу батьків, учителів, психолога, медичних праців-

ників, інших учасників навчально-виховного процесу щодо виконання завдань навчання та виховання в класному колективі. Він має право вносити пропозиції на розгляд батьківських зборів класу щодо матеріального забезпечення та проведення заходів, відвідувати учнів (вихованців) за місцем проживання (за згодою батьків, опікунів, піклувальників), вивчати умови їх побуту та виховання тощо [2].

Сучасна сім'я, пристосовуючись до економічних, соціальних і культурних змін у країні, повною мірою не реалізовує свої головні функції, насамперед педагогічну, виховну. Зростання психологічного напруження, збільшення кількості стресових ситуацій деструктивно впливають на зміст і характер спілкування батьків і дітей.

Результати опитування батьків, проведеної лабораторією превентивного виховання інституту проблем виховання НАПН України, свідчать про таке.

1. Психолого-педагогічні знання батьків не відповідають вимогам сьогодення, що призводить до помилок у сімейному вихованні.

2. У сім'ях немає продуманої стратегії виховання дітей.

3. Батьки не враховують вікові й індивідуальні особливості дітей під час спілкування з ними, що тягне за собою проблеми встановлення контактів із дитиною.

4. У багатьох родинах основний педагогічний арсенал нинішніх батьків складається лише із власного дитячого досвіду.

5. Далеко не завжди в сім'ях поважаються права дитини [1, с. 24–25].

Оскільки батьки намагаються діяти відповідно до власних уявлень про виховання й розвиток особистості, то завдання полягає в тому, щоб ці уявлення не стали гальмом на шляху до пошуку розуміння дітей, які зростають у такому мінливому світі. Навпаки, їх слід постійно розвивати й поглиблювати в правильному напрямі, тобто забезпечувати їх ґрунтування на знанні основ психології вікових та індивідуальних особливостей дитини, закономірностей її розвитку, на сприянні гармонійному наповненню внутрішнього світу дитини [1, с. 25].

Які форми та методи роботи з батьками може використовувати класний керівник?

Батьківські збори. Тематика класних батьківських зборів має бути різноманітною й торкатися всіх важливих питань виховання й навчання дітей. Орієнтовні теми проведення класних батьківських зборів для школярів підліткового віку зазначені нижче.

5–6 клас:

1) психолого-педагогічні особливості виховання молодших підлітків;

- 2) розвиток творчих здібностей дитини в процесі спільної діяльності;
- 3) союз сім'ї та школи;
- 4) сфери й специфіка спілкування підлітків;

5) патріотичне виховання дітей у сім'ї, зв'язок поколінь, знайомство з культурою, звичаями й традиціями родини та рідного краю;

6) формування здорового способу життя молодших підлітків.

Вивчення родин учнів дозволяє кожному класному керівнику більше довідатися про дітей і їхніх батьків, зрозуміти стиль життя родини, ознайомитися з домашніми умовами розвитку особистості дитини. Цей напрям виховної діяльності здійснюється за такими формами роботи:

- відвідування родин учнів;
- анкетування, написання творів про родину;
- конкурс творчих робіт учнів «Моя родина»;
- тестування, педагогічні майстерні, ділові ігри з батьками [4, с. 5].

Педагогічна освіта батьків планується відповідно до вікових особливостей учнів, формування банку даних про родину та сімейне виховання дітей, цілей і задач навчально-виховного процесу, конкретних проблем, що виникають у ході спільної діяльності вчителя й батьків. Можна включати в план виховної роботи бесіди з педагогіки, психології, батьківські збори, тематичні консультації.

Педагогічне управління діяльністю батьківської ради класу відбувається в таких пунктах плану виховної роботи:

- вибори батьківської ради;
- допомога в плануванні й організації її діяльності;
- робота із соціально неблагополучними родинами;
- установлення зв'язків із соціумом, громадськістю [4, с. 6].

Індивідуальна робота з батьками дозволяє встановити безпосередній контакт із кожним членом родини учня. Тому особливе місце під час планування роботи з класним колективом відводиться таким діям:

- індивідуальним бесідам із батьками;
- відвідуванню родин учнів;
- педагогічним консультаціям;
- індивідуальним дорученням [4, с. 6].

Інформування батьків про хід і результати навчання, виховання й розвитку учнів здійснюється класним керівником за допомогою:

- тематичних і підсумкових батьківських зборів;
- індивідуальних консультацій;

- перевірки щоденників учнів;
- складання таблиць, що свідчать про результати навчальної діяльності учнів;
- ведення щоденників;
- написання батькам записок-повідомень і листів подяки [4, с. 6].

Велика увага приділяється також інтерактивним формам роботи з батьками. *Інтерактивна форма роботи з батьками* – це форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачувану мету – створити комфортні умови спілкування та навчання батьків, за яких кожен учасник відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, є рівноправним, різномірним суб'єктом. Варто зазначити, що організація інтерактивного навчання батьків передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин і відповідної ситуації. Під час інтерактивного навчання батьки вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими, критично мислити, приймати продумані рішення. Діяльність батьків і педагогів в інтересах дитини може бути успішною лише тоді, коли вони стануть членами альянсу, що дозволить їм краще пізнати дитину, побачити її в різних ситуаціях [4, с. 7].

Участь в усіх видах позаурочної діяльності, яку організує класний керівник. Це походи, екскурсії, вечори, турніри, змагання, ремонт і благоустрій школи; підготовка шкільних оздоровчих таборів, далеких походів, поїздок містами України; участь у профорієнтаційній роботі школи (зустрічі з учнями, екскурсії на підприємства; ведення фахультативів і гуртків згідно з профілем своєї професійної діяльності; надання матеріальної допомоги в реалізації різних шкільних і класних справ через установлення зв'язку школи зі своїми підприємствами, фірмами; участь батьків у підготовці свята останнього дзвоника тощо).

Класному керівнику не потрібно забувати про роботу з неблагополучними сім'ями, корекцію виховної діяльності родин із різним типом сімейного благополуччя або дисфункційних, умов життя в яких негативно впливають на розвиток особистості дитини. Корекція виховної діяльності неблагополучних родин повинна починатися з глибокого й змістового вивчення вчителем умов життя, побуту, взаємин між дорослими й дітьми, особистості кожного з батьків, рівня їх загальної та педагогічної культури. Учителеві необхідно не лише виявити основну причину неблагополуччя, але і його витоки, що закладені в особистості батьків, інших дорослих членів сім'ї, визначити найістотніші помилки в сімейному

вихованні та шляхи їх усунення, тобто окреслити можливості застосування індивідуального підходу до членів таких родин на батьківських зборах із обов'язковим дотриманням педагогічного такту, доброзичливим ставленням до батьків і дітей, із урахуванням індивідуальних особливостей родини, демонструючи вміння розуміти труднощі та негаразди, з опорою на позитивне в особистості кожного з дорослих і дитини, із вірою в можливість поліпшення морально-психологічного клімату родини за умови копіткої роботи, із розумінням специфічності випадку сімейного неблагополуччя; необхідно торкнутися проблеми й запропонувати обговорити її на батьківських зборах, щоб окреслити шляхи роботи з такою сім'єю.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, усі індивідуальні, групові та колективні форми роботи з батьками покликані налагодити взаємодію між школою й родиною, підвищити ефективність процесу виховання дітей у сім'ї та школі. Щоб школа жила й розвивалася в нинішніх соціально-економічних умовах, їй необхідна підтримка й союзники, насамперед в особі батьків. Робота з батьками – один із найскладніших напрямів у професійній ді-

яльності класного керівника. Школа може допомогти батькам у вирішенні ними багатьох питань виховання дітей, але вона не може конкурувати із сім'єю. Саме сім'я є найбільш потужним засобом у формуванні особистості дитини. Як видно з вищевикладеного, сімейне виховання, взаємодія батьків зі школою є досить складним багатокомпонентним явищем. Значне місце в правильній взаємодії в спільному виховному процесі займає саме школа та розроблені методи взаємодії. Також успіх сімейного виховання значною мірою залежить від організації домашнього побуту, традицій сімейного життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кириченко В., Ковганич Г. Навчання батьків у школі: яким йому бути в сучасних умовах. Довідник директора школи. № 7–8, 2015. С. 24–35.
2. Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році. Додаток до листа Інституту модернізації змісту освіти від 25.07.2016 р. № 2.1/10-1828.
3. Сухомлинський В. Вибрані твори: У 5 т. Т. 5. Київ: Радянська школа, 1977. 639 с.
4. Шмагло О. Співпраця класного керівника та батьківської громадськості як запорука успіху у розвитку та соціальному становленні учнівської молоді. С. 1–11.